

досвіду. [2]

Після проведеного діагностування підлітків за допомогою тесту креативності Джонсона, тесту для діагностики рівня невербальних творчих здібностей, тесту-самооцінки творчого потенціалу особистості та тесту на діагностику особистісної креативності (Є.Є Тунік) було виділено три групи школярів з різним рівнем творчих здібностей. За отриманими даними застосованих методик було визначено, що 8 школярів мають високий рівень творчих здібностей та великий творчий потенціал, 12 школярів перебувають на середньому рівні розвитку креативності та за об'ємом творчого потенціалу, 6 учнів виявили низький рівень розвитку творчих здібностей і скромний багаж творчого потенціалу.

За результатами дослідження встановлено:

- тип вищої нервової діяльності, зокрема показники збудження й рухливість нервової системи пов'язані з творчими здібностями підлітків;
- творчі підлітки є менш агресивними, дратівливими й ворожими до оточуючих;
- творчо здібні підлітки більш схильні до емоційних переживань;
- за характером спрямованості творчо здібні підлітки відрізняються тим, що їх мотивація досягнення в діяльності не є пріоритетною, на відміну від якості та оригінальності продукту творчості;
- творчо здібні підлітки менш схильні до особистісної тривожності, що може бути пояснене альтернативністю їх мислення, прагненням до самоактуалізації й здатністю швидше знаходити вихід зі складних ситуацій.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування й розвитку творчих здібностей. Зокрема, подальшого вивчення потребує з'ясування впливу індивідуально-психологічних особливостей на творчі здібності осіб інших вікових категорій

ЛІТЕРАТУРА

1. Дружинин В.Н. Психология творчества // Психологический журнал. – Т. 26, №5. – 2005. – С. 101-109;
2. Костюк Г.С. Принцип развития в психологии // Методологические и теоретические проблемы психологии. – М.: Наука, 1969. – С. 118 – 152.

Наталія Варбанська,
студентка 4 курсу
факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Наук. керівник: **О. В. Карапетрова,**
к. психол. н., доцент (БДПУ)

ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ СТАНОВЛЕННЯ СТАТЕВО- РОЛЬОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ПІДЛІТКІВ

Останнім часом у нашій країні спостерігається зростання інтересу до досліджень гендерної ідентичності. Постійно збільшується кількість літератури, що видається та різнобічно висвітлює відповідний комплекс питань.

Велика кількість наук, таких як соціальна педагогіка, соціологія, біологія, медицина, психологія та інші вивчають проблему статево-рольової соціалізації, що включає в себе питання формування психічної статі, психічних статевих відмінностей і статевої диференціації дитини.

Методологічні основи ґендерних досліджень знаходять адекватне підґрунтя у вітчизняній психології: теоретико-експериментальне вчення Б.Г. Ананьєва про людину (вивчення статевих характеристик як індивідуальних властивостей індивіда і їх зв'язок із особливостями його соціальної поведінки), культурно-історична концепція Л.С. Виготського (залежність рівня розвитку від соціокультурної ситуації). Їм відповідають основні положення інтерпретаційних схем ґендерних досліджень західних науковців (концепція соціальної ідентичної особистості Х Теджфела і Дж Тернера, соціально-конструктивістський підхід).

Ідентичність є одним з феноменів, що розглядаються в аспекті соціалізації та адаптації до умов різних сторін діяльності і спілкування. Належність людини до певної статі визначає становлення особистості, її інтереси, формування особливої системи уявлень про себе як про людину певної статі, що включає специфічні для чоловіків і жінок потреби, мотиви, ціннісні орієнтації і відповідні цим утворенням форми поведінки.

Метою даного дослідження є визначення основних факторів становлення статево-рольової ідентичності підлітків.

На думку багатьох психологів підлітковий вік розглядається як найбільш сенситивний для формування статево-рольової поведінки. Провідна роль у становленні позитивної статево-рольової ідентичності належить дорослим, які допомагають дитині усвідомити власну статеву належність і свідомо чи підсвідомо навчають дитину засвоїти її статеву роль, яка має відповідати прийнятим у даному суспільстві стереотипам маскулітності і фемінності [2].

З біологічної точки зору, стать є поняттям, що визначає роль суб'єкта в процесі репродукції і зводиться до поєднання морфологічних і фізіологічних особливостей організму, що забезпечують статеве розмноження. У той же час поняття «стать», «статева приналежність» позначають особистий соціальний статус індивіда як чоловіка і жінки.[3]

Формування статево-рольових установок і стереотипів поведінки тісно пов'язане з процесом психосексуального розвитку особистості. В умовах порушення психіки посилюється роль сексуальних потягів як недиференційованих і недостатньо усвідомлюваних потреб при формуванні поведінки дитини. При цьому потяги можуть не тільки посилюватися, але і викривлятися (прояви сексуальних девіацій). Вони частіше зустрічаються у дівчат. У них спостерігається поведінка, пов'язана з рано розвинутих або збочених сексуальних потягом.

Сексопатолог Г. Васильченко відхилення у психосексуальному розвитку найчастіше пов'язував з порушеннями у багатомірному процесі статевої соціалізації[1]. Не останню роль у цьому процесі відіграє і «безстатевість» традиційної системи освіти. У масових школах, де навчаються учні різної статі, зміст освіти і форми організації навчально-виховного процесу побудовані так, що не враховують психологічних особливостей дівчат і хлопців. В цілому ж наша педагогіка здебільш

орієнтована на дівчат; вчителі часто негативно налаштовані до статевоспецифічних особливостей хлопців. Ситуація ускладнюється ще й тим, що в сучасних умовах педагоги виявляються неготовими до роботи з підлітками. Ігноруючи прояви їх статево-рольової поведінки, вони не можуть стати взірцями для наслідування та значущими для підлітків дорослими.

Виходячи з цього можна сказати, що головними факторами у становленні статево-рольової ідентичності є такі, як сім'я, культура, заклади освіти і загалом найближче оточення дитини, що має на неї дуже великий вплив. У пубертатному віці, як найбільш сенситивному періоді, дуже важливо допомогти усвідомити дитині власну статево належність, яка має відповідати прийнятним у даному суспільстві стереотипам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильченко Г.С. Порушення психосексуального розвитку // Психосексологія : Хрестоматія / Г.С. Васильченко / Сост. К.В. Сельченко. – Мінськ. : Харвест, 1998. – 496 с.

2. Гошовський Я.О. Вікова психологія: методичні рекомендації до індивідуальних завдань / Я.О.Гошовський. – Луцьк, 2013. 76 с.

Тетяна Гладких,
студентка 3 курсу
факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Наук. керівник: **М.І. Дорошенко,**
канд. психол.н., доцент (БДПУ)

ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЗВИТОК ПАМ'ЯТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Актуальність дослідження: Сучасне суспільство вимагає від педагогів в освітньому процесі приділити належну увагу розвитку пам'яті учнів підліткового віку. Багато відомих психологів, нейрофізіологів, біохіміків, медиків та зоологів займалися цією проблемою, досліджуючи пам'ять.

Ступінь досліджуваної проблеми: Розвиток людини як особистості, ускладнення її поведінки і поступове збагачення діяльності відбувається за рахунок нагромадження індивідуального досвіду. Його формування було б неможливим, якби відчуття, сприймання, думки, переживання, які виникають у корі головного мозку, безслідно зникали. Ніяка актуальна дія немислима поза процесами пам'яті, бо протікання будь-якого психічного акту передбачає утримання його елементів для поєднання з наступним. Без цього неможливий розвиток людини. Як найважливіша характеристика всіх психічних процесів пам'ять забезпечує єдність і цілісність особистості людини. Над її вивченням працювали такі відомі дослідники, як П. Анохін, Дж. Міллер, П. Зінченко, Г. Еббінгауз, О. Леонтьєв, М. Шардаков, Є. Мейман та ін.

Підлітковий період – важливий і водночас дуже складний етап становлення особистості. Характеризуючи його, слід мати на увазі ряд